

Danske lærebøger på universiteterne

Dansk Universitetspædagogisk Netværk (DUN) og Forlæggerforeningen har gennemført en undersøgelse blandt studielederne på landets otte universiteter om danske lærebøger på universiteterne.

Undersøgelsen er ikke fyldestgørende, men skitserer et billede af anvendelsen af lærebøger og af om selve skrivningen af lærebøger prioriteres på universiteterne. Undersøgelsen giver dermed en indikation af lærebogens betydning på universiteterne.

I undersøgelsen er "danske lærebøger" defineret som lærebøger produceret i en dansk kontekst, det vil sige lærebøger skrevet på dansk og/eller lærebøger skrevet af danske forfattere og/eller lærebøger, der omhandler danske forhold. Lærebøgerne kan være trykte eller digitale.

Undersøgelsens hovedresultater

Overordnet set indikerer undersøgelsen følgende:

- Danske lærebøger bruges i de fleste fag på universitetsuddannelserne.
- Danske lærebøger har høj faglig kvalitet, er gode til at formidle om danske forhold, og de studerende vil gerne bruge dem.
- Når der ikke bruges danske lærebøger i et fag, skyldes det oftest, at udenlandske bøger, artikler og kompendier er mere relevante.
- Færre undervisere skriver lærebøger i dag end tidligere. Det skyldes manglende anerkendelse generelt og i den bibliometriske forskningsindikator (BFI)¹, og at undervisere har mindre tid til at skrive.
- Det er vigtigt for en uddannelse, at underviserne skriver lærebøger, fordi de har ekspertisen, og lærebøger skrevet til konteksten giver bedre kvalitet.

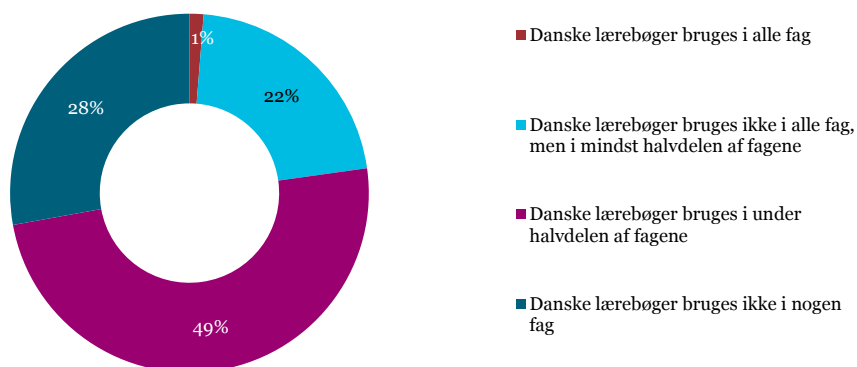
Resultaterne uddybes i det følgende.

¹ Den bibliometriske forskningsindikator (BFI) er et udtryk for universiteternes forskningsaktiviteter og måler antallet af publikationer i anerkendte medier. BFI danner grundlag for fordeling af universiteternes basismidler.

1. Uddannelsens brug af danske lærebøger

Næsten hver fjerde studieleder angiver, at danske lærebøger bruges i alle eller mindst halvdelen af fagene, og cirka halvdelen af studielederne svarer, at danske lærebøger bruges i under halvdelen af fagene. Lidt mere end hver fjerde vurderer, at danske lærebøger ikke bruges i nogen fag på uddannelsen.

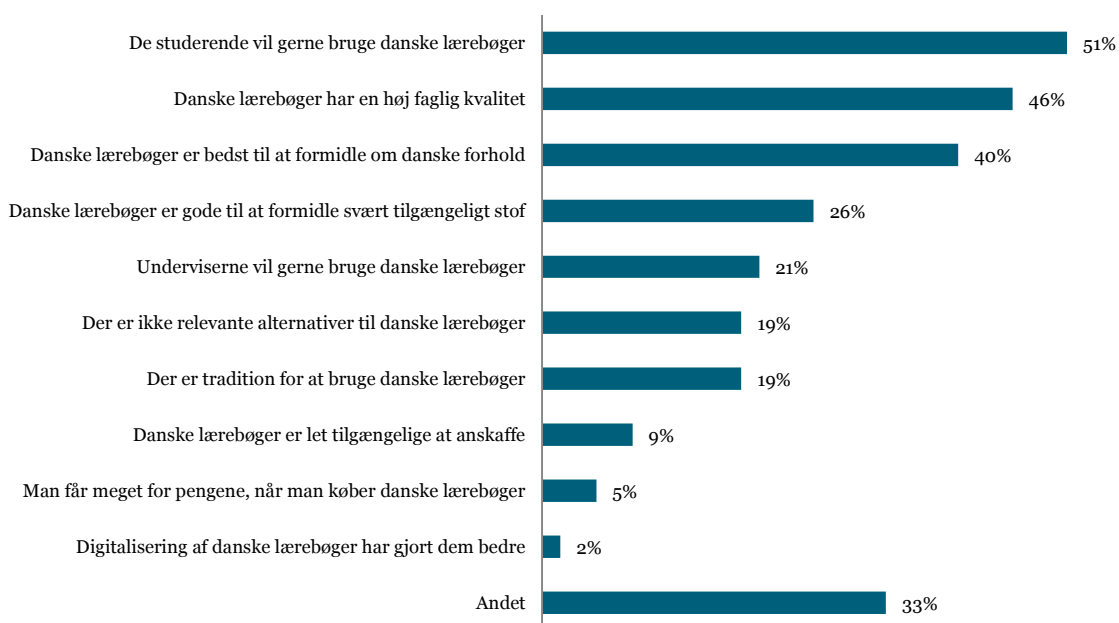
Figur 1: I hvor høj grad bruges danske lærebøger, der hvor du er studieleder? (fx til undervisning, forberedelse eller pensum)

Kilde: Dansk Erhverv, februar 2015, n=79

Figur 2 viser, at der er mange forskellige grunde til at bruge danske lærebøger. Det er oftest, fordi de studerende gerne vil have danske lærebøger, at bøgerne har høj faglig kvalitet, og at de er bedst til at formidle om danske forhold. Til gengæld ser det ud til, at digitalisering, pris og tilgængelighed har mindre betydning.

Figur 2: Når danske lærebøger bruges i et fag (fx til undervisning, forberedelse eller pensum), er det så oftest fordi:

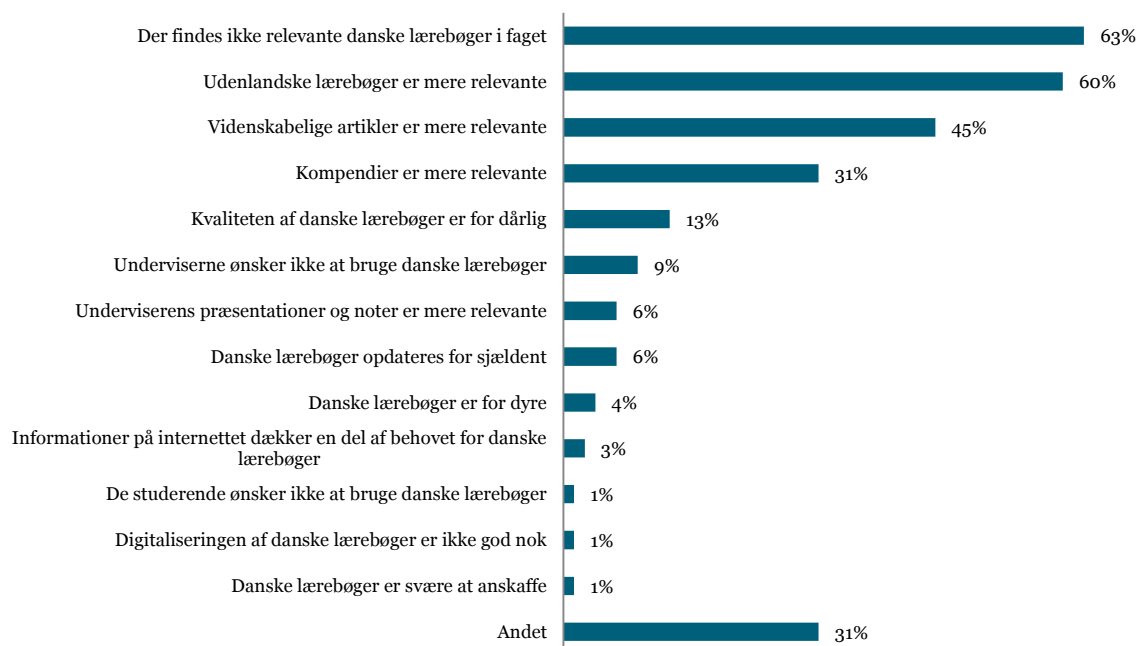
Kilde: Dansk Erhverv, februar 2015, n=57 (kun uddannelser, hvor der anvendes danske lærebøger i nogle/alle fag)

Hver tredje studieleder har svaret "andet", og enkelte af dem har i et kommentarfelt uddybet, at danske lærebøger ofte bruges, når de er skrevet direkte til et bestemt fag eller skrevet af den person, der underviser i faget.

Studieledernes begrundelser for *ikke* at anvende danske lærebøger i et fag ses i figur 3. Begrundelsen er oftest, at der ikke findes danske lærebøger til faget, eller at udenlandske lærebøger, artikler og kompendier er mere relevante. Derimod er det sjældent på grund af tilgængelighed, digitalisering og de studerendes ønsker, at danske lærebøger ikke anvendes.

Hver tredje studieleder har svaret "andet" og uddybet i et kommentarfelt. De fleste kommentarer handler om, at uddannelsen er international eller engelsksproget, og at danske lærebøger derfor ikke er relevante. Kommentarerne indikerer, at danske forhold ikke er relevante for flere uddannelser, eller at studielederne tænker på danske lærebøger som udelukkende dansksprogede.

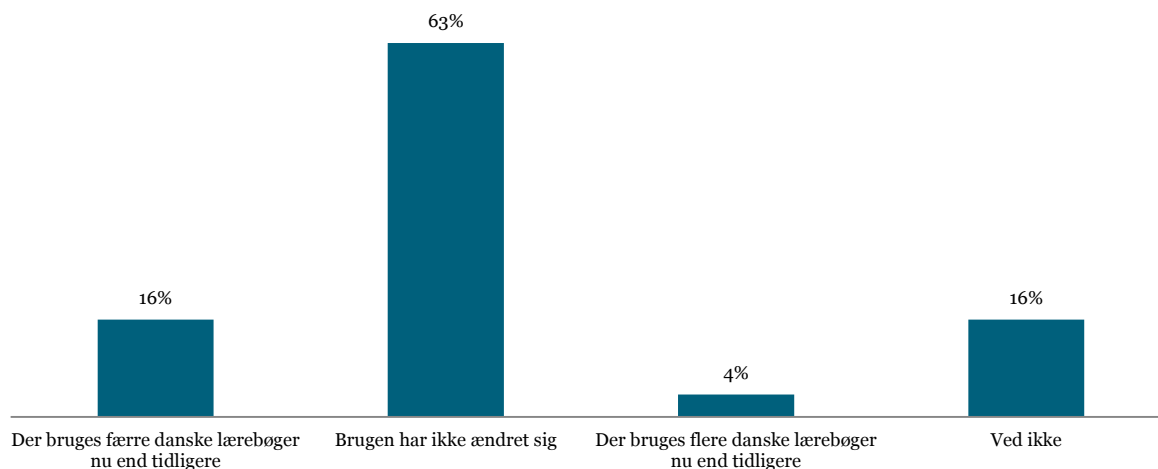
Figur 3: Når danske lærebøger *ikke* bruges i et fag (fx til undervisning, forberedelse eller pensum), er det så oftest fordi:

Kilde: Dansk Erhverv, februar 2015, n=78 (kun uddannelser, hvor danske lærebøger ikke bruges i alle fag)

Studielederne er blevet spurgt om, hvordan brugen af danske lærebøger på uddannelsen har ændret sig de seneste 5-10 år. 63 pct. mener, at brugen er uændret, mens 16 pct. mener, at der bruges færre, og 4 pct. at der bruges flere danske lærebøger.

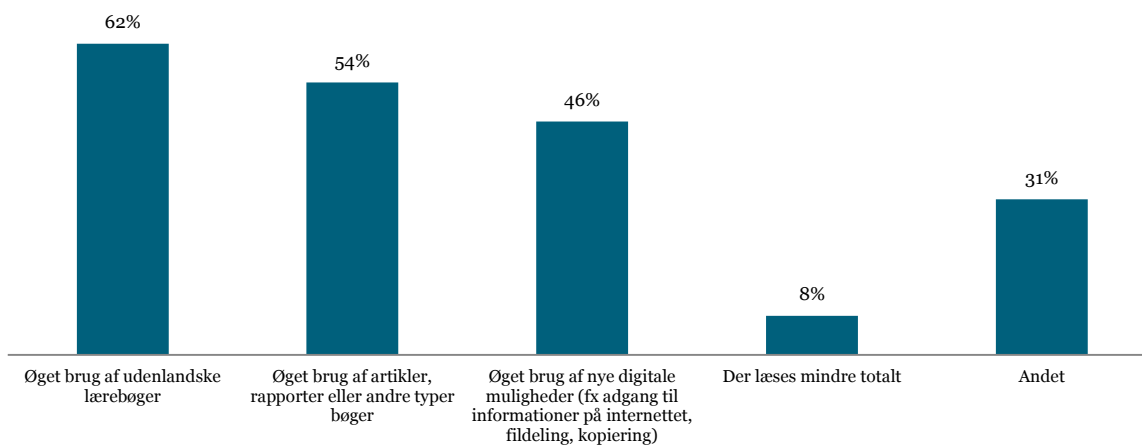
Figur 4: Har brugen af danske lærebøger på uddannelsen ændret sig de seneste 5-10 år?

Kilde: Dansk Erhverv, februar 2015, n=79

De 16 pct. af studielederne, som vurderer, at der bruges færre danske lærebøger nu end tidligere, begrundet det med øget brug af udenlandske lærebøger, artikler, rapporter, andre typer bøger eller nye digitale muligheder.

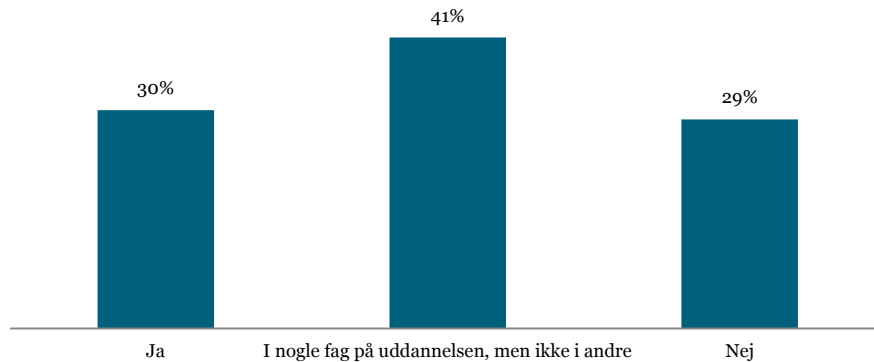
Figur 5: Når danske lærebøger bruges mindre i dag end tidligere, skyldes det så?

Kilde: Dansk Erhverv, februar 2015, n=13 (kun besvaret af de studieledere, der mener, at danske lærebøger bruges mindre i dag end tidligere)

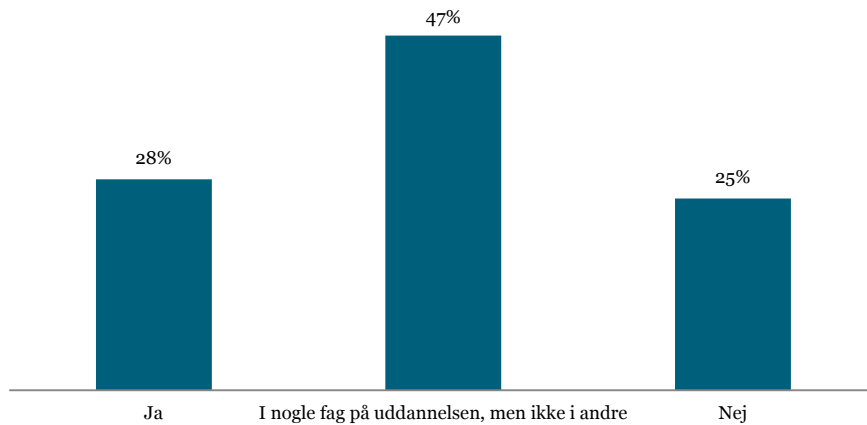
Danske lærebøger forventes at være særligt relevante, når studerende skal lære fagtermer og begreber på dansk, og når de skal lære om danske forhold. Derfor er det interessant at undersøge vigtigheden af disse to elementer i uddannelserne. Figur 6 og 7 viser, at både danske fagtermer/begreber og danske forhold er vigtige på langt de fleste uddannelser. Henholdsvis 29 og 25 pct. af studielederne vurderer det modsatte.

Figur 6: Er det vigtigt, at jeres studerende lærer fagtermer/begreber på dansk?

Kilde: Dansk Erhverv, februar 2015, n=79

Figur 7: Er det vigtigt, at jeres studerende lærer om danske forhold?

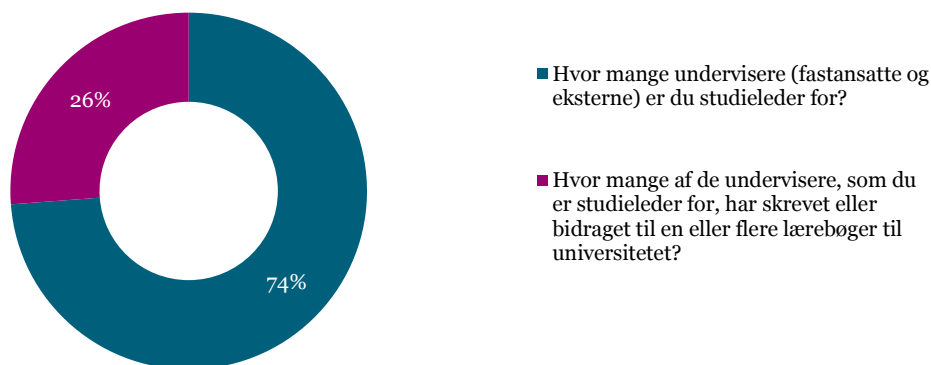

Kilde: Dansk Erhverv, februar 2015, n=79

2. Undervisernes skrivning af lærebøger

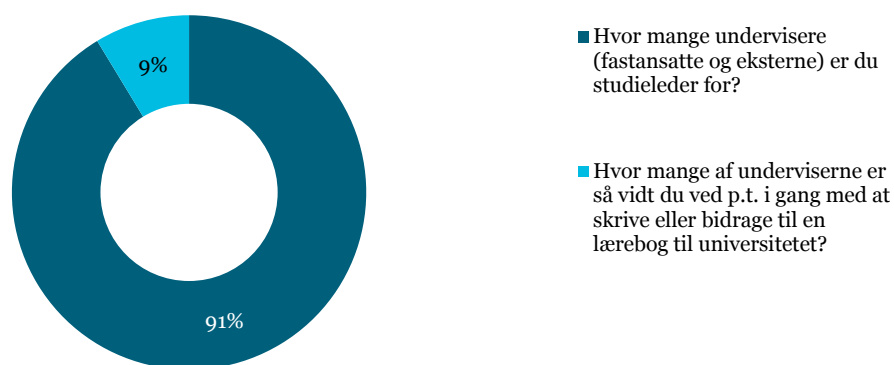
Studielederne er blevet spurgt om, hvor mange af underviserne der skriver lærebøger. De to nedenstående figurer opsummerer resultaterne. Som en gennemsnitsbetragtning er det 26 pct. af underviserne, der har skrevet eller bidraget til en lærebog, og 9 pct. af underviserne, der p.t. er i gang med at skrive eller bidrage til en lærebog.

Figur 8: Hvor mange undervisere (fastansatte og eksterne) er du studieleder for? Og hvor mange af de undervisere, som du er studieleder for, har skrevet eller bidraget til en eller flere lærebøger til universitetet? Gennemsnitligt resultat

Kilde: Dansk Erhverv, februar 2015, n=79 (der ses dog bort fra ukomplette besvarelser)

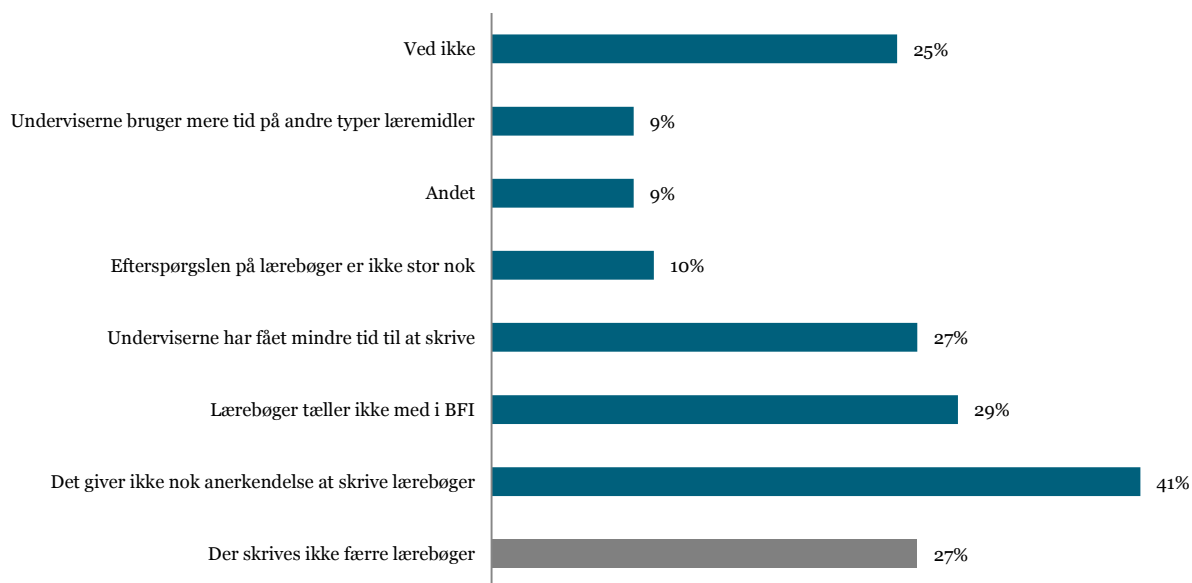
Figur 9: Hvor mange undervisere (fastansatte og eksterne) er du studieleder for? Hvor mange af undviserne er så vidt du ved p.t. i gang med at skrive eller bidrage til en lærebog til universitetet? Gennemsnitligt resultat

Kilde: Dansk Erhverv, februar 2015, n=79 (der ses dog bort fra ukomplette besvarelser)

Knap 3 ud af 4 studieledere vurderer, at der skrives færre lærebøger end tidligere. De fleste begrundes udviklingen med, at det ikke giver nok anerkendelse at skrive lærebøger, at lærebøger ikke tæller med i BFI (bibliometrisk forskningsindikator), samt at undervisere har fået mindre tid til at skrive.

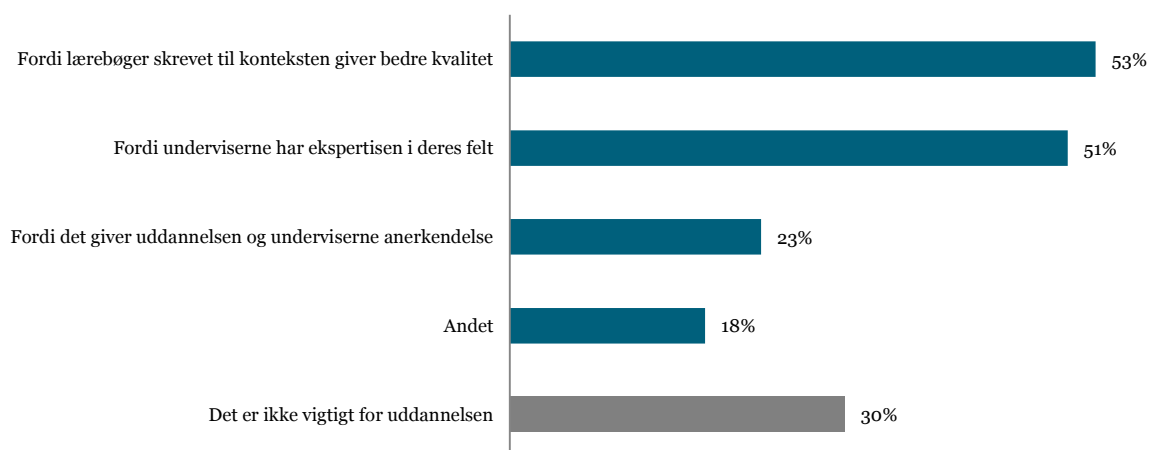
Figur 10: Hvis der skrives færre lærebøger, hvor du er studieleder, i dag end for 5-10 år siden, skyldes det da:

Kilde: Dansk Erhverv, februar 2015, n=79

Studielederne er blevet spurgt om, hvorfor det er vigtigt for uddannelsen, at underviserne skriver lærebøger. Figur 11 viser, at knap hver tredje ikke mener, at det er vigtigt. De øvrige begrundede vigtigheden med, at lærebøger skrevet til konteksten giver bedre kvalitet, og at underviserne har ekspertisen i deres felt. Hver fjerde peger på, at det er vigtigt for uddannelsen, at undervisere skriver lærebøger, fordi det giver uddannelsen og underviserne anerkendelse.

Figur 11: Hvorfor er det vigtigt for uddannelsen, at underviserne skriver lærebøger?

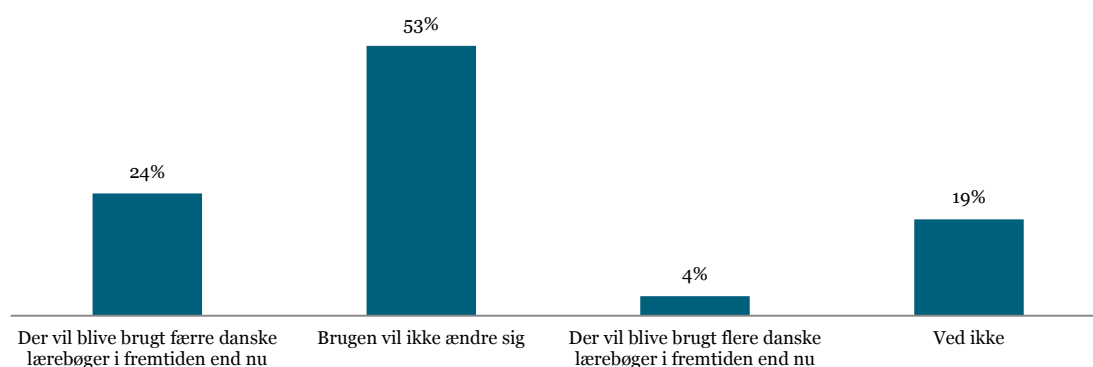

Kilde: Dansk Erhverv, februar 2015, n=79

3. Fremtidens lærebøger

Afslutningsvist er studielederne blevet bedt om at vurdere fremtiden for danske lærebøger. På spørgsmålet om, hvorvidt der vil blive brugt flere eller færre danske lærebøger de næste 5-10 år, svarer halvdelen, at brugen af lærebøger ikke vil ændre sig. Hver fjerde vurderer, at der vil blive brugt færre, mens 4 pct. forventer en stigning. Hver femte har svaret 'ved ikke'.

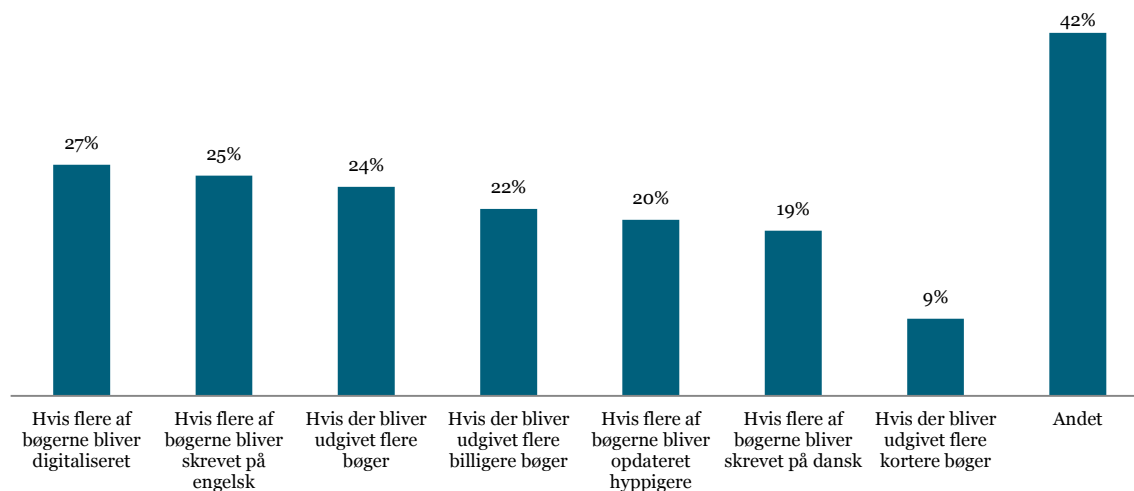
Figur 12: Vil der blive brugt flere/færre danske lærebøger på uddannelsen de næste 5-10 år?

Kilde: Dansk Erhverv, februar 2015, n=79

Studielederne er også blevet bedt om at forholde sig til, hvilke forhold der eventuelt kunne øge brugen af danske lærebøger fremover. Svarene er opsummeret i figur 13, som viser, at mange forhold er relevante. Det kan fx være, hvis flere bøger bliver digitaliseret, skrevet på engelsk, eller hvis der bliver udgivet flere og billigere bøger.

Figur 13: Hvad kunne øge brugen af danske lærebøger fremover?

Kilde: Dansk Erhverv, februar 2015, n=79

4. Om undersøgelsen

Undersøgelsen er gennemført som en internetbaseret survey i februar 2015. Dansk Erhverv har udsendt spørgeskemaet og indsamlet resultaterne for DUN og Forlæggerforeningen. I alt 79 studieledere ud af 354 har svaret. Det giver en svarprocent på ca. 22.

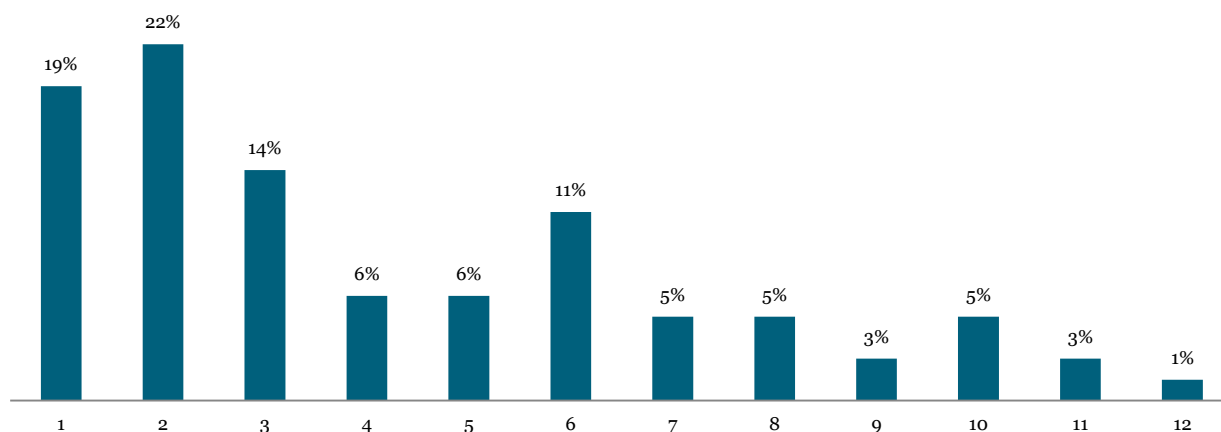
I figurerne nedenfor ses fordelingen af studieledere på uddannelseskategorier, hvor mange års erfaring de har, og hvor mange undervisere de er studieledere for.

Figur 14: Hvilken kategori kan den eller de uddannelser, som du er studieleder for, hovedsageligt indplaceres i?

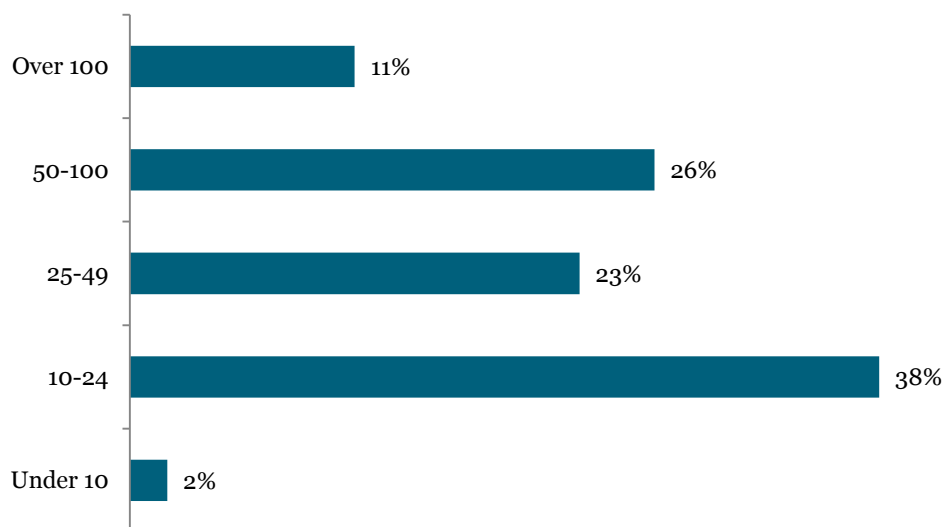
Kilde: Dansk Erhverv, februar 2015, n=79

Figur 15: Hvor mange år har du haft din nuværende funktion som studieleder?

Kilde: Dansk Erhverv, februar 2015, n=79

Figur 16: Hvor mange undervisere (fastansatte og eksterne) er du studieleder for?

Kilde: Dansk Erhverv, februar 2015, n=79 (der ses dog bort fra ukomplette besvarelser)

Anm.: "ved ikke" svar ikke vist

DUN og Forlæggerforeningen, april 2015.